

महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याचे अधिग्रहण
अधिनियम, १९८३ मधील कलम ८ मध्ये १९९२
मध्ये केलेल्या सुधारणेनुसार पाणी टंचाईच्या
कालावधीमध्ये अधिग्रहीत केलेल्या विहिरीच्या
मोबदल्याचे सुधारित दर मंजूर करणेबाबत

**महाराष्ट्र शासन,
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : टंचाई १००८/प्र.क्र.०५/पापु १४,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक २५ मार्च २००८**

- वाचा :** १) दिनांक १५ एप्रिल १९८३चा महाराष्ट्र पिण्याचे पाणी पुरवठ्याचे अधिग्रहण अधिनियम १९८३.
२) दिनांक २४ एप्रिल १९९२ च्या अधिनियमाद्वारे महाराष्ट्र पाणी पुरवठ्याचे अधिग्रहण अधिनियम १९८३ कलम ८ मध्ये केलेली सुधारणा.
३) ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग शासन निर्णय क्र.टंचाई १०९५/प्र.क्र.१३५/४३ दिनांक ६ एप्रिल १९९५
४) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग शासन निर्णय क्र.टंचाई ३०९९/प्र.क्र.१३/पापु १४ दिनांक १ फेब्रुवारी, १९९९
५) शासन परिपत्रक क्रमांक टंचाई ३०९८/प्र.क्र.१९७/पापु १४ दि.१९ जानेवारी १९९९

प्रस्तावना : -

संदर्भ क्र.१ येथील महाराष्ट्र पिण्याच्या पाणी पुरवठ्याचे अधिग्रहण करण्याबाबत अधिनियम, १९८३, दिनांक १५ एप्रिल १९८३ रोजी प्रसिध्द करण्यात आलेला आहे. या अधिनियमातील कलम ३ मधील तरतूदीनुसार पाणी टंचाई कालावधीत राज्यातील ग्रामीण भागातील ग्रामस्थांच्या पिण्याच्या पाण्याची सोय करण्यासाठी विहिरी अथवा अन्य जलाशयातून पिण्याकरिता पाणी उपलब्ध करून देण्याच्या दृष्टीने खाजगी मालकांचे जलसाठे लेखी आदेशाद्वारे अधिग्रहण करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी अथवा जिल्हाधिकार्यांनी प्राधिकृत केलेल्या अधिकाऱ्यास प्रदान करण्यात आलेले आहेत. या अधिनियमातील कलम ८(अ) व ८(ब) अन्वये खाजगी मालकांचे जलसाठे अधिग्रहीत करण्यात आल्यानंतर त्यांच्या मालकांना दयावयाचा मोबदला निश्चित करण्यात आलेला आहे.

संदर्भ क्र.२ येथील अधिनियमान्वये महाराष्ट्र पाणी पुरवठ्याचे अधिग्रहण अधिनियम, १९८३ मधील कलम ८ मध्ये सुधारणा करण्यात आली असून, सदर सुधारणेनुसार पिण्याच्या पाण्याची विहिर अधिग्रहीत केलेल्या विहिर मालकांना पाण्याचा मोबदला देण्याकरिता १९८३ च्या मूळ अधिनियमातील कलम ८ (अ) व (ब) अन्वये मोबदला देण्याची तरतूद अधिक्रमित करण्यात आली असून त्या ऐवजी खाजगी मालक व प्राधिकृत अधिकारी यांनी मोबदल्यासंदर्भात करार करण्याची तरतूद करण्यात आली असून मोबदल्याच्या दराची कमाल मर्यादा राज्य शासनाने वेळोवेळी ठरवावयाची आहे.

सद्यस्थितीत, संदर्भ क्र.३ येथील दिनांक ६ एप्रिल १९९५ च्या शासन निर्णयानुसार खाजगी विहिर अधिग्रहीत केल्यानंतर विहिर मालकास प्रतिदिन रु.१००/- या प्रमाणे अधिग्रहण मोबदला दिला जात आहे. सदर दर अंमलात येऊन १२ वर्षे झालेली आहेत. दरम्यानच्या कालावधीत सर्वस्तरावर बरीच भाववाढ झालेली असल्याने, विहिर अधिग्रहणाच्या मोबदल्यात वाढ करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

महाराष्ट्र पाणी पुरवठ्याचे अधिग्रहण अधिनियम १९८३ च्या अधिनियमातील कलम ८ मध्ये दि.२४ एप्रिल १९९२ च्या Maharashtra Act No.V of १९९२ अन्वये केलेल्या सुधारणेनुसार अधिग्रहण मोबदल्याच्या दराची कमाल मर्यादा ठरविण्याबाबत राज्य शासनास असलेल्या अधिकाराचा वापर करून, सन १९९५ मध्ये निश्चित केलेल्या विहिर अधिग्रहण मोबदल्याची कमाल मर्यादा पुढीलप्रमाणे सुधारित करण्यात येत आहे.

“ खाजगी विहिर अधिग्रहीत केल्यानंतर त्या विहिर मालकाने पाणी काढण्यासाठी विद्युत/डिझेल पंप व विद्युत कनेक्शनसह **साधन सामुग्री उपलब्ध करून दिली नसल्यास प्रतिदिन रु.२००/- या कमाल मर्यादेत व** विहिर मालकाने पाणी काढण्यासाठी विद्युतपंप / डिझेलपंप व विद्युत कनेक्शनसह **साधन सामुग्री उपलब्ध करून दिली असल्यास प्रतिदिन रु.३००/- कमालमर्यादेत विहिर अधिग्रहण मोबदला देण्यात यावा.”**

२. वरीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आलेला मोबदल्यासंदर्भात विहिर मालकाशी कायदेशीर करार करण्यात यावेत.

३. यापुढे अधिग्रहण मोबदला ठरविण्यासाठी प्रतिलीटर प्रमाणे दर आकारण्यात येऊ नयेत. ही तरतूद १९८३ च्या अधिनियमातील कलम ८ मध्ये दि.२४ एप्रिल १९९२ च्या Maharashtra Act No.V of १९९२ अन्वये केलेल्या सुधारणेनुसार वगळण्यात आलेली आहे.

४. पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाई निवारणार्थ अधिग्रहीत केलेल्या खाजगी विहिरीवर पाणी उपसण्यासाठी मालकाचे साधन उपलब्ध नसल्यास व पाणी उपसण्यासाठी ऑईल इंजिन / विद्युतपंप भाड्याने घेतल्यास, प्रतिदिन रु.३००/- या कमालमर्यादेत विहिर अधिग्रहण मोबदला देण्यात यावा. यामध्ये विहिर मालकास प्रतिदिन रु.२००/- या कमालमर्यादेत मोबदला देण्यात यावा व भाड्याने घेतलेल्या ऑईल इंजिनाचा/ विद्युतपंपाचा खर्च प्रतिदिन रु.१००/- इतक्या कमालमर्यादेत भागवावा.

५. विहिर अधिग्रहीत करताना १९८३ च्या अधिनियमातील इतर तरतूदींचाही काटेकोरपणे वापर करावा व अधिग्रहण मोबदल्याची रक्कम दर तीन महिन्यांनी वेळच्या वेळी संबंधितांना अदा करावी.

६. पाणी टंचाई निवारणार्थ घेण्यात येणाऱ्या उपरोक्त विहिर अधिग्रहण मोबदल्याचा खर्च नैसर्गिक आपत्ती निवारण सहाय लेखाशीर्ष २२४५००९३ अंतर्गत उपलब्ध होणाऱ्या निधीतून भागविण्यात यावा.

७. वरील आदेश हा शासन निर्णय निर्गमित केलेल्या दिनांकापासून अंमलात येईल.

८. हे आदेश वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. ९१/०८/व्यय-३ दि.१४.०३.२००८ अन्वये त्यांनी दिलेल्या सहमतीने तसेच महसूल व वन विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

९. सदर शासन निर्णय शासनाच्या w.w.w.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २००८०३२५१४३१०९००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(सु.वि.कोळेकर)

उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. राज्यपालांचे सचिव,
- २) मा. मुख्यमंत्र्यांचे सचिव,
- ३) सर्व मंत्री /राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
- ४) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन
- ५) प्रधान सचिव, वित्त विभाग
- ६) प्रधान सचिव, महसूल व वन विभाग (मदत व पुनर्वसन)
- ७) प्रधान सचिव, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग
- ८) सर्व विभागीय आयुक्त,
- ९) सर्व जिल्हाधिकारी,
- १०) महालेखापाल, महाराष्ट्र -१ मुंबई (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा)
- ११) महालेखापाल, महाराष्ट्र -२ नागपूर (लेखा व अनुज्ञेयता/ लेखा परिक्षा)
- १२) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
- १३) सदस्य सचिव(तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधीकरण, मुंबई
- १४) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे
- १५) सर्व अधीक्षक अभियंता तथा जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी
- १६) सर्व कार्यकारी अभियंता, ग्रामीण पाणी पुरवठा विभाग, जिल्हा परिषद
- १७) भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेचे सर्व विभागीय उपसंचालक
- १८) भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेचे सर्व जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक
- १९) सर्व पंचायत समित्यांचे गट विकास अधिकारी
- २०) सर्व तहसिलदार
- २१) सर्व कार्यासने-पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
- २२) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय
- २३) निवड नस्ती - कार्यासन क्रमांक पापु १४